

DE
VARIO USU
LITTERATURÆ ORIENTALIS.

DISSERTATIO ACADEMICA,
QUAM,
ADN. AMPL. FAC. PHIL. ABOËNSI,
PRÆSIDE
Mag. PETRO MALMSTRÖM,
LINGUÛ. ORIENTT. ET GR. PROF. REG. ET ORD.

Pro Gradu

publice exhibet

GABRIEL KROGIUS,

Stip. Reg. Wiburgensis,

IN AUDIT. MAJ. DIE XXII JUN. MDCCXCI.

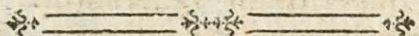
ABOË, Typis FRENCKELLIANIS,

IN S.M R:M M:TEM
MAGNÆ FIDEI VIRO,
EPISCOPO
DIOECESEOS BORGŒNSIS,
REVERENDISSIMO DOMINO
Doct. PAULO KROGIO,
PATRUO PROPENSISSIMO,

SACRUM.

DE
VARIO USU
LITTERATURÆ ORIENTALIS.

§. I.

Orientalis dici consuevit Lingua, ab antiquissimis inde temporibus, in Oriente præsertim, latissimo usu celebrata, & in varias diffusa Dialectos, ex quibus *Chaldaica* & *Syriaca* *Palmyrena*que cum *Samaritana*, *Phœnicia* cum *Hebræica* & *Punica*, *Arabica*, *Æthiopica*, nec non *Rabbinica*, α) ad nostri ævi notitiam pervenerunt. — Nobilem hancce Linguam splendidissimis Eruditi certatim extulerunt encomiis; & extollendam esse, nos etiam postulamus. Nec tamen illis adfentimur ejusdem admiratoribus, qui singularem & Philosophicam profunditatem, qui Sanctitatem

A 2

&

α) Dialectus *Rabbinica*, etiamsi, proprie loquendo, numquam fuerit vernacula, non tamen e numero Dialectorum Orientalium proscribenda. — Linguam *Ægyptiacam* antiquam huc etiam nonnulli immerito retulerunt. Haud quidem inficiandum, Linguis istis aliquid in origine fuisse commune; eas autem temporis succesu in diversum plane abiisse, testantur monumenta; id quod cultiori vivendi rationi, ab *Ægyptiis* maturius adoptatæ, procul dubio tribuendum. — *Persicam*, *Turcicam*, & reliquas hodie florentes Linguas *Asiaticas* cum Orientali nostra non esse confundendas, omnibus est in confesso.

& Divinam originem, atque hinc omnes, quotquot mente unquam concipi possunt, Perfectiones in sinu ejus Judaico-superstitiosi venerantur. Aliæ omnino veriores & plurimæ adsunt rationes, Linguam laudatissimam commendantes, quarum ex numero summa ejus *Antiquitas*, longissima *Duratio*, & *Divulgatio* latissima, nobis heic in limine, pro scopo nostro, præcipue sunt nominandæ. — *Antiquitatem* ejus loquuntur argumenta cum *Historica*, tum ex habitu ipsius *Linguæ* derivata; & hic profecto omnia summæ exhibet indicia vetustatis. Illorum quidem sententia dudum est explosa, qui Linguam hancce quasi omnium primam & primorum Hominum vernaculam venditarunt; atqui sufficit, aliam nullam ex omnibus hodie cognitis, quantum hucusque compertum fuit, eidem antiquitatis præripere palmam. — Ubi porro *Durationem* & longævitatem ejus spectes, singulare prorsus exemplum est, & a communi Linguarum instabilitate immane quantum recedens, quod hæcce a remotissima inde antiquitate ad hodiernum usque diem, per plura annorum millia, vivam se conservaverit, nec nisi leviter immutatam. — Ad *Divulgationem* ejus & territorii amplitudinem quod denique attinet, hoc respectu aliis quibuscunque Linguis procul dubio antecellit; etenim quam late per *Asiam* & *Africam*, nec non aliquam *Europæ* partem, & olim regnaverit & hodierno tempore regnet, dictu est incredibile. — Patet igitur, Linguam Orientalem nobis unam esse in-

star

star aliarum plurium, tam emortuarum quam hodie florentium, nosque ejus beneficio claris cujusque ætatis Gentibus fieri quasi cœvos.

Hisce in antecessum observatis, animo præcipi quodammodo jam poterit, quantus & quam *varius* ex *Litteratura Orientali usus* hodieque sit exspectandus. Ubi autem id nobis sumimus, ut Materiem adeo vastam, maximis Voluminibus suffecturam, paucis in pagellis pro virium modulo tractare conemur, oppido patet, id fieri non posse, nisi per summa eundo capita, & momenta maxime præcipua leviter attingendo. Nos etiam, instituti hujus arduitatem penitus introspectientes, probe sentimus, quantopere necesse nobis sit, mitiorem a Te, L. B., expetere Censuram.

§. II.

In ipso hujus Argumenti limine, vulgaris illa nobis occurrit & inveterata opinio, quod Litteræ Orientales hodie non nisi Theologis aliquem habeant usum. Falsam adeo & damnosam, atque ex ignorantia oriundam opinionem, quæ amplissimam Litteraturæ nobilissimæ utilitatem indignum in modum coarctat, ex sequentibus, brevissimis licet, abunde refutatum iri speramus, dum simul constabit, Musas illas non in Theologiam solummodo, sed per universum Scientiarum ambitum, lucem spargere lætissimam, uberrimam.

Quum ex cognitione Linguae cujuscunque terge-
minis potissimum fructus sit colligendus, sc. vel ex
Lingua ipsa per se spectata, vel ex *Scriptis* & moni-
mentis ea consignatis, vel denique in *Convictu* cum
Hominibus eadem loquentibus, & in negotiis iiscum
pertractandis; nos triplici hoc respectu Linguam no-
stram Orientalem jam examinemus.

1:0 Ad primum illud quod attinet, sunt fortasse
qui putent, nullam Linguam propter se esse addiscen-
dam, Studiumque Philologicum, simpliciter confide-
ratum, sterilissimum esse & inutile Memoriae onus,
Ingenii autem & judicandi Vim eodem nequaquam
exerceri. Hæc tamen vox eorum tantummodo est,
quibus acumen ac dexteritatem ad res quascunque
rite dijudicandas, atque in succum & sanguinem con-
vertendas, parca denegavit Natura. Studium Lin-
guarum in genere campum esse fertilissimum, in quo
maxime profunda ac solida excurrat Philosophia, ma-
gni nominis Philosophi, β) nostro imprimis Sæculo,
extra omnem dubitationis aleam posuerunt, ut nihil
jam dicamus de fructu insigni, qui ex eodem hoc Stu-
dio, nude spectato, in Historiam aliasque Scientias red-
undat. — Hæc autem omnia, præcipuo quodam ju-
re,

β) DE BROSSES, HARRIS, HERDER, LOCKE, MEINER,
MICHAËLIS, MONBODDO, cet.

re, de Lingua speciatim Orientali valere, infra opportunior erit locus ostendendi.

2:0 Secundo illo respectu, sive qualitatem Scriptorum Orientalium sive numerum respicias, Litteraturæ nostræ gloria, omnium adplausu, maxime conspicua est & quasi triumphat. Et principe quidem loco, supremi honoris causa nominamus cœlestissima illa & Sacro-sancta Oracula, quæ hujus ministerio Linguae promulgari clementissime voluit DEUS Optimus, Maximus. Absolutissimam eorum in foro Theologico dignitatem nemo est qui non perspiciat; at si quis eadem, sublimem eorum originem & usum sacrum mente abstrahendo, oculis mere Philosophicis contempletur, nihilominus fateatur necesse est, pretium eorum, in circulo humanæ etiam Sapientiæ, ineffabile esse atque omnem excedere mensuram. — Sequuntur Translationes atque Expositiones sacri Codicis Orientales, quæ omnes, præter usum suum Theologicum, in Philosophicis etiam insignem habent utilitatem. — Succedit reliqua Scriptorum Orientalium cohors, quæ numero stupendo per omnem Scientiarum Artiumque chorum longe lateque sese diffundit, Arabico imprimis ac Syriaco Idiomate consignata. Scilicet Arabia & Syria, post Sæculum æræ Christianæ sextum, Musas ex reliquo Orbe toto exfulantes hospitio benigne exceperunt, & felicissimo coluere successu. Ex immenso illo Eruditionis Thesauo, exigu

gua valde pars Typis est evulgata, maxima in Manuscriptis passim latente. Hinc autem novus idemque lætissimus bonis Litteris omnibus patet prospectus. Nam [ut verbis utamur Viri, γ) qui Litteraturæ hujus Principatu hodie claret] quemadmodum Sæculo decimo quinto, *Græcis* ac *Romanis* monumentis in lucem denuo prodeuntibus, Scientiæ in *Europa* fuerunt renatæ, ita *Gazæ* *Orientis*, in Bibliothecis nunc sepultæ, sed olim procul dubio recludendæ, novam sperari jubent Litterarum *παλιγγενεσιαν*. Historiam imprimis, cum Civilem tum Ecclesiasticam & Litterariam, Geographiam, Mathesin atque Astronomiam, Medicinam & Historiam Naturalem, Philologiam Litterasque elegantiores, plurimum inde esse lucraturas, spe præcipere licet certissima. — Multa quoque inopinata, & quæ nemo hodie cogitat, eo ipso detectum iri, Societati humanæ bonisque Litteris profutura, ex iis, quæ experiri antehac licuit, augurio maxime probabili nobis polliceri sustinemus. *Arabes*, quo tempore Litterarum studiis claruere, non tantum ipsi in Scientiis & Artibus quibuscunque multa præstiterunt egregia, sed & conquesta undique præstantissima quævis aliarum Gentium Scripta in suam transtulere Vernaculam. Inprimis Auctores *Græcos*, in quovis Disciplina-

---

γ) Illostr. MICHAELIS, in Libro, cui titulus est: *Beurtheilung der Mittel, welche man anwendet, die ausgestorbene Hebräische Sprache zu verstehen*; pagg. 236. 252.

narum genere maxime præclaros, Arabice converte-
 runt; quo deinde factum, ut *Europæi* non solum primam
 suam horum Auctorum notitiam, dum Fontes *Græcos*
 ipsi adire nondum sciebant, ex Versionibus *Arabicis*
 totam hauserint, verum etiam in Versionibus istis con-
 servata invenerint plura *Græcorum* Scripta, quæ in
 Fontibus ipsis jam sunt deperdita, vel saltim reperi-
 ri hucusque non potuerunt. δ) Et hinc sperare lice-
 bit, Litteraturam *Arabicam Græcæ* supplendæ atque
 amplificandæ in posterum quoque esse inservituram.
 At præter Scripta *Græcorum*, quicquid tunc tempo-
 ris eximium habuerunt Linguæ *Ægyptia, Chaldaica,*
Syriaca, Persica antiqua, *Indica, &c.* id omne suum
 fecerunt *Arabes*, in Vernaculam transferendo. Quod
 si harum quoque Versionum nonnullas recuperare li-
 cuerit, quam amplum & luminosum, in emortuam
 prisce Orbis notitiam resuscitandam, *Studia Arabica*
 nobis patefacient prospectum! — Præter jam memo-
 rata, alia quoque nonnulla supersunt heic minime si-
 lenda Monumenta, *Phœnicia, Punica, Palmyrena, &c.*
 quæ etsi perpauca sint, pretiosissimis tamen Antiqui-
 tatis fragminibus optimo jure accensentur.

3:0 Denique Lingua Orientalis, quatenus hoc
 tempore usu vivo celebratur, nobis consideranda. Ut

B

de

δ) Sic e. g. nonnulla ex *Apollonio Pergæo*, Geometra,
 nec non ex ipso *Archimede*, *Græce* deperdita, *Arabi-*
ce fuerunt inventa. Vid. *HAMBERGER*,

de variis hodie usitatis Idiomatibus, e *Syriaca*, *Samaritana* atque *Æthiopica* Dialecto oriundis, *Maronitico*, *Nabathæo*, *Mendaico*, *Axumitico*, *Amharico*, &c. jam nihil dicamus, *Arabica* præcipue Dialectus latissimam tuetur dominationem. Hæc enim per *Syriam*, *Palæstinam*, *Diarbecram*, *Bagdadum*, *Arabiam*, *Ægyptum*, per Tractum *Africa* qui *Barbaria* dicitur, per Desertum *Sarah* & Imperium *Maroccanum*, in Regnis *Mosambica*, *Mombaza* & *Melinda*, nec non in *Granada*, *Hispaniæ* Provincia, nativo ac vernaculo teritur usu; & præterea, quam late patet Religio *Muhammedana*, inde a *Constantinopoli* ad extremas usque Insulas *Motuckias*, tamquam Lingua universalis, cum in Sacris tum aliis in Negotiis, Politicis ac Forensibus, Literariis, Mercatoriis, frequentatur. Oppido patet, quantopere cognitu digna & utilis sit Lingua hæcce immortalis, quæ per totum Orbis antiquitus noti Trientem dominatur, & ultimos fere Orientis atque Occidentis terminos conjungit. Ea autem, hoc respectu, duplici præsertim se nobis commendat utilitate:

A) Ad *Negotia*, tam *Politica* quam *Mercatoria*, non modo apud *Turcici* Aulam Imperii, sed & cum Populis, qui *Mediterranei* Maris in *Africa* *Asia*que Oras tenent, pertractanda. Huc præcipue spectant frequentia Præcellæ Cancellariæ Regiæ Jussa atque incitamenta, quibus admonita Juventus Academica, ut si cui oppor-
tu-

tunum fuerit, in Studia Orientalia, publicæ Rei tantopere profutura, operam serio impendat.

B) *Ad Itinera Litteraria in Oriente instituenda.* At quispiam fortasse interrogabit, cui bono Itinera hujusmodi, in Terris barbarie ac superstitione obrutis, instituantur. Respondemus, Orientem hodieque partem esse Orbis maxime conspicuam, & licet nil fere nisi rudera pristini Splendoris supersint, hæc tamen Spectatori, acuminis & judicii pleno, insigne habere momentum. Profecto Loca ista, illustrissimorum olim Eventuum Scenæ, prima Scientiarum Artiumque, verioris Religionis & Societatum Civilium, quid? quod totius Generis humani incunabula, maxime sunt veneranda & dignissima quæ a nobis pernoscantur. Tot insuper tamque diversæ Nationes, nunc ibi degentes, tot tamque vasti Terrarum tractus, ab iisdem habitati, omnem nostram merentur attentionem. Peregrinationes itaque Orientales, præter usum suum Antiquarium, tam sacrum quam profanum, maximi sane faciendum, alios quoque in cognitione Gentium tam Politica quam Philosophica, in notitia Linguarum ac Religionum, in Geographia tam Physica quam Civili, in Historia Naturali & Scientia Oeconomica, &c. illustranda atque amplificanda, usus habent longe uberrimos.

§. III.

Ut amplissimus Litteraturæ Orientalis in quolibet

bet Scientiarum genere distinctior pateat usus, eum, has sigillatim percensendo, brevissimis jam attingere licebit.

Et omnium quidem primo in scenam prodeat *Theologia*, Scientiarum princeps ac Divinissima. Litteraturam nostram heic Reginam esse & Sceptrum tenere, omnes consentiunt; illa tamen multo, quam vulgo creditur, latius regnat. — Ad Cœlestia *V. T.* Oracula feliciter illustranda, non sufficit, Fontes ipsos Hebraicos unice percutari; sed Orientales eorum Versiones & Commentarii simul consulantur, quin totus Linguae ambitus, adeoque profana etiam Orientalium Scripta in auxilium advocentur oportet. — Neque solos *V. T.* Thesauros Litteratura hæcce Mortalibus recludit, verum etiam ad Scripta *Novi Fæderis* rite intelligenda mirifice conducit. Orientalium *N. T.* Versionum & Commentariorum heic non prædicabimus utilitatem. Unum adtulisse sufficiat: In Textu utriusque Testamenti Sacerrimo, Stilus & Linguae, etiamsi diversissimæ, genius plane est idem; Vetus illud *Novi* est fundamentum, & Religio *Christiana Mosaicæ* superstructa. Illam igitur, absque plena hujus cognitione, funditus perspicere non datur. — Philologiam Orientalem universam, generatim loquendo, Theologis non solum dignissimam, verum etiam absolute necessariam esse, ex allatis luculentissime conficitur. Manifeste id quoque probant exempla Dogmaticorum veterum quorundam non-Philologorum, qui

qui Dicta sacra aliquando in sensus plane alienos, ad opiniones præconceptas fulciendas, pio quidem consilio, sed misere detorserunt, atque eo ipso Doctrinæ sanctissimæ majora intulere damna, quam ipsi cum omni sua pietate unquam valuerint refarcire.

§. IV.

In Studio *Philologico*, universim spectato, maximo quoque Litteratura nostra est usui; & licet hic valde sit multiplex, duplici tamen sub adspectu, nempe vel ut *Specialis*, vel ut *Generalis*, commode poterit considerari.

Ufus *specialis* in hac vel illa Lingua particulariter cognoscenda se exserit. Hoc autem respectu, Linguas alias magis, minus alias juvat Orientalis, sc. pro minori vel majori sua ab iisdem discrepantia. — Ad posteriorem Classem referendæ sunt Linguæ nostræ Occidentales, quæ nihil quidem cum Lingua Orientalium habuisse videntur commune, at temporis tamen successu, varios per eventus, plura ab iis Vocabula sunt mutuataæ. — Ad Classem priorem pertinent Linguæ, quæ vel per originariam quandam cognationem, ut *Ægyptia* antiqua, & nata inde *Coptica*, vel per commixtionem accessoriam, ut *Persica* recentior & *Turcica*, magnam Vocabulorum & Phrasium vim cum Orientali habent communem.

Alter usus Litteraturæ nostræ Philologicus ad Linguas omnes in genere, s. ad Studium Philologicum *generaliter* spectatum, sese extendit. — Studium hocce non nisi ex pluribus Linguis inter se collatis perfici poterit, & quo plures quis calluerit, eo plenius unamquamque callet. Atqui primas inter, hoc consilio addiscendas, Orientalis summo jure habetur. Scilicet in eodem hoc Studio, duo præcipue sunt Capita maxime consideranda: *Scientia Etymologica* & *Grammatica universalis*. Illa Sermonis materiam, hæc respicit formam. Quo altius Lingua quævis ad originem adscendat, eo majoris Etymologo est facienda, & quo magis ab aliis differat, eo eminentiorem in Grammatica universali usum præstabit. Orientalis autem nostra non solum omnia prioris originis vestigia prodit, sed & qua totam suam constitutionem ab aliis plerisque insigniter discrepat; & pluribus sane haud opus est argumentis ad eminentissimam ejus in Philologia generali præstantiam demonstrandam. — Unum tamen de præclaro ejus usu Etymologico addamus: Celeberrima de *primitivo* & radicali *Vocum Significatu* Disceptatio ex Linguis recentioribus magisque Philosophicis, in quibus Physicarum vestigia Significationum sæpissime sunt oblitterata, vix poterit decidi; atqui ex Orientali, quæ quanta quanta sensualis & nil nisi Pictura quædam est, tutissime grandis illa deceditur Quæstio, quæ non solum in Philologicis ordinem parit & lucem exoptatissimam, verum etiam in Philosophia, ut infra videbimus, longe maximum habet momentum. §. V.

§. V.

Linguam, a remotissima inde Antiquitate ad nostra usque tempora, omniumque latissime dominatam, quæ immensam insuper ostendat copiam Monumentorum, ab ipsis Generis nostri natalibus per omnes ejus ætates progredientium, hanc Linguam, fidissimam omnium Sæculorum & Gentium illustrissimarum Præconem, in foro *Historico* locum omnino principem occupare, nemine monente, ultro omnibus patebit. — Diversa autem Historiæ genera singulatim percurramus, in antecessam generaliter observantes, notitiam rerum Historicam non solum ex narrationibus, quas Lingua tradit, magis minusve expressis esse hauriendam, sed & persæpe e sinu ipsius Linguæ, simpliciter consideratæ, prosperrimo erui successu,

1:0 Scientia Antiquaria. Quicquid in hac parte novimus maxime præcipuum & genuinum, id omne Orientalibus referimus acceptum; & imprimis heic nominanda est *Mosaica* Monumentorum Collectio, quæ, ut Scriptis quibuscunque hodie residuis ætate antecellit, ita etiam inter Antiquarii subsidia Studii longe pretiosissimum est & maxime suspiciendum. Ea antiquissimos complectitur Mundi Annales, cum amabili candore & nobili simplicitate exaratos; & absque ejus beneficio, primæ Artium, Scientiarum, Religio-
num,

num, Societatum, Gentium, Imperiorum, quid? quod totius Generis atque Orbis nostri origines nobis forent ignotæ. — Ejus insuper ope, quæ *Scientiam Mythologicam* obvolvunt, tenebræ dissipari aliquando posse videntur.

2:0 *Historia Civilis.* *Oriens* non solum in prima Mundi infantia, sed per omnes ejus ætates, grandia eventuum ac rerum gestarum dedit Spectacula. Amplissimas Historia ejus loquitur Gentes, quovis fere ævo maxime inclitas, dignissimas quæ a nobis cognoscantur. Illustrissimas nonnullas sufficiat nominasse, ut *Asyrios, Persas, Arabes, Mogolos* ac *Tataros*, qui omnes, alii post alios, universale per præcipuam Orbis habitabilis partem tenuere imperium. ε) Neque Orientem solum juvant Historica ejus monumenta. Historia *Europæ*, per totum medium quod dicitur *Ævum*, cum Orientali prorsus cohæret, & Periodus ista, nobis adeo obscura, e *Scriptis Arabicis* optime illustraretur. Quin Litteraturam Orientis in Historia ultimi quoque *Septentrionis* aliquem usum habere, testantur Nummi illi *Cufice* inscripti, qui circa Mare Balthicum, numero immenso, in terra fuerunt inventi.

Heic

ε) Ex ignorantia Linguae *Arabicæ* procul dubio derivandum, quod tritissima nobis Compendia Historica non nisi quatuor numerent Monarchias universales, & ne minimam quidem injiciant mentionem Monarchiarum ac Populorum, qui *Romanis* nonnumquam latius sunt dominati,

Heic præterea non silendus eximius ille usus Historicus & Antiquarius, quem Orientalis nostra cum aliis Linguis habet communem, quod sc. ex cognatione Linguarum ad propiorem vel remotiorem ipsarum Gentium cognationem ratiocinio concluditur minime fallaci.

3:0 *Historia Religionum.* Religiones, generaliter loquendo, vel *Polytheisticæ* sunt, vel *unius Dei cultu insignes*. Harum præcipuæ ac notissimæ sunt *Judaica, Christiana & Muhammedana*. — *Polytheismi* originem, progressus, & plures ejus species, præsertim e sacris V. T. Libris cognoscere licet. — Religiones *Judæorum & Muhammedanorum* ex Litteratura Orientali totas pendere, neminem fugit. — Quantopere etiam ad natales sanctissimæ Religionis *Christianæ* illustrandos eadem hæc Litteratura conducatur, ex iis, quæ §. III. jam dicta sunt, intelligitur. Inprimis autem *Sectæ & Coetus innumeri Christianorum Orientalium, Armeniorum, Iberiorum, Chaldæorum, Albaniorum, Æthiopiorum, Coptarum, Persarum, Tatarorum, &c.* & olim & hodie florentes, qui ab *Europa* fere ignorantur, non nisi Orientalibus e monumentis sunt cognoscendi.

Sunt quoque aliæ Religiones *singulares* & minus celebratæ, ζ) quarum cognitio ex eodem hoc fonte haurienda.

C

4:0

ζ) e. g. *Drusorum*,

4:0 *Historia Scientiarum & Artium.* Hæ quoque, ut alia omnia, in *Asia* natæ, & Lumen earum, Solis instar benefici, Tractus Orientales primos collustrare, atque exinde ad Occidentales quoque illustrandos augustum suum tendere debuit cursum. Prima igitur hujus Disciplinæ pars [quæ sc. *Ortum* & initia Scientiarum Artiumque tractat] Orientalibus præcipue nititur monumentis; 1) & ubi expressa deficiunt testimonia Historica, ex interno Linguæ gremio lucem sæpissime lucratur. 2)

Nominatim *Historia Artis scribendi*, & diversi *Gradus*, quibus Divinum istud Sonos visibiles reddendi Artificium a rudibus principiis ad perfectionem paullatim ascendit, ex hac Litteratura egregie illustrantur. Inprimis Gradus ille inter antiquissimam Symbolicam & recentiore Alphabetica scribendi rationem intermedius, qui *Scriptura Syllabica* absoluebatur, non minus e *Scriptura Orientali* in genere, quam ex *Æthiopica* in specie, luculentissime innotescit. — Inde quoque veros edocemur natales *Characterum*.

---

1) Alia ut jam sileamus, Scripta inprimis *Mosaica*, & Liber, qui a *Jobo* nomen traxit, perantiquus, in hac etiam parte, monumenta nobis sunt pretiosissima.

2) Sic e. g. Vox חַי, quæ & *Imaginem* & *Umbram* significavit, prima *Artis Pictoriæ* initia haud ambigue prodit.

Æterum Alphabeticorum, qui apud Nationes quaslibet viguerunt & vigent, hosque omnes ex antiquissima Orientalium Scriptura Symbolica, etiamsi specie tenus ab hac diversissimos, vere esse enatos. ι) — Plura hujusmodi, cognitu jucunda atque utilia, quæ e Scriptura Orientali deduci possunt, nimia Loci hujus angustia non capit. κ)

Neque tamen initia tantum & rudimenta Scientiarum Artiumque, sed & eximia earum *Incrementa*, in monumentis Orientalium invenienda. Laude earum, temporibus antiquissimis, *Chaldaei*, *Phœnicii*, *Ægyptii*, &c. sequioribus autem, *Arabes* ac *Syri* inclauerunt, & reliquarum Gentium fuere Magistri. —

C 2

Quod-

ι) Characteres alphabeticos *Europæos* ab orientalibus ortos esse, facili negotio constat. Hos autem ad Symbolicam scribendi rationem in origine fuisse efformatos, & nomina eorum & figuræ demonstrant. — De Characteribus *Sinensium*, *Japonensium*, &c. utpote hodieque Hieroglyphicis, non est quod dicamus.

κ) Obiter heic observemus, abundantem, quæ in Grammatica *Hebraica* conspicitur, copiam *Punctorum*, etiamsi veræ Hebræorum pronuntiationi tradendæ haud sufficiat, nobis tamen offerre ansam meditandi, quomodo in Linguis hodiernis Scripturam emendemus ac perficiamus, & quomodo Soni vel plane diversi, vel saltim diversimode pronuntiandi, Signis quoque notentur diversi,

Quodnam fastigium antiquo in Oriente ingenuæ adscenderint Artes, stupenda illa testantur Monumenta, quorum nonnulla Miraculis Mundi adnumerata sunt, & vastatricem Sæculorum vim superare videntur. — Atqui *Arabum* inprimis gloria litteraria numquam peribit. Ipâs præcipue debemus, quod sub nocte mediæ Ævi densissima, Scientiarum lumen in Mundo non fuerit extinctum; nam radii ejus, Ævo isto, Europæum infra Horizontem occidui, ad illorum Cœlum clarissima serenitate collustrandum pergebant, & exinde demum ad nostras oras, post longam absentiam, denuo visendas revertebantur. λ) — Sic perpetuam illam & maxime notabilem Scientiarum per Terras Circulationem Monumenta Orientalium illustri declarant testimonio, & simul docent, Populorum istorum nomina, in Historia Litterarum & Artium, quam sacra sint ac veneranda.

5:0 *Historia Hominis.* Scientia hæc nobilissima, Historiæ medulla & Philosophiæ certissima dux, cum id sibi habeat propositum, ut Historiam Generis nostri & diversos, per quos progressum fuit, Culturæ gradus persequatur; patet, præcipuam & maxime arduam ejus esse partem, quæ nativum Humanitatis
sta-

λ) Hinc factum, ut Scientiæ quævis & Artes liberales, medio isto Ævo, ab Europæis *Studia Arabica* dicerentur. Vel hoc unum ad ea, quæ attulimus, probanda sufficeret.

statum primosque culturæ gradus, a nostro longissime diversos, pertractabit, & ea proinde Scientiæ hujus subsidia esse omnium maximi facienda, quæ ad statum istum illustrandum propius accedunt, & patientiora minusque oblitterata exhibent ejusdem vestigia. Hoc autem Litteratura nostra egregie præstat, sive Linguam nude spectes, sive Monumenta. Quemadmodum enim Linguæ in genere sunt quasi Tabulæ, quæ ingenia Hominum, ideas, mores, culturam majorem vel minorem, depicta repræsentant, ita Orientalis in specie infantilem Generis nostri conditionem vividissimis & maxime genuinis depingit coloribus, & originarium simul idearum morumque habitum, ac primos ingenii humani gressus, dilucide monstrat. Cum Lingua autem, ad idem monstrandum, conspiciant Monumenta. — Quid speciatim ad Doctrinam Linguarum illustrandam [quatenus hæc, ad Historiam Hominis pertinet] Litteratura nostra conferat, ex iis, quæ §. IV. allata sunt, intelligitur. — Historia insuper Orientalis majora atque illustriora, seu in bonam partem seu in malam, ac Historia quævis alia, ostendat exempla. — Ex his autem omnibus conficitur, Litteraturam istam, præ alia quæcumque, ad Historiam Hominis dilucidandam, & apprime utilem esse & absolute necessariam.

§. VI.

Succedant *Scientiæ* præcipuæ in *Studio Historico*
auxiliares.

1:0 *Studium Genealogicum.* Non solum derivationes ac series Familiarum, in Terris Orientalibus quovis ævo celebrium, sed & primas Gentium omnium Stirpes, quin Genealogiam totius Generis humani antiquissimam, Litteraturæ nostræ beneficio cognoscere licet.

2:0 *Chronologia.* Duæ insignes *Æræ*, nempe antiquissima illa ab ipsis Mundi natalibus decurrens, & recentior Populorum Orientalium s. *Hegirica*, non nisi Orientalibus ex Monumentis cognoscendæ.

3:0 *Geographia*, tam *Physica* quam *Civilis*. Quantum ad *illam*, Scripta imprimis *Mosaica*, sobrie intellecta, faciem Orbis terraquei antiquissimam, & magnas quas subiit mutationes varias, Physicis convenienter principiis, nobis adnunciant. — Quod ad *Civilem* attinet, notitia Orientis & adfinium Terrarum Geographica Litteraturæ nostræ tota debetur, ita quidem ut Geographia horum Locorum *antiqua* ex monumentis *Hebraicis*, *recentior* ex *Arabicis* ac *Syriacis*, μ) *recentissima* vero & hodierna, per *Itinera* in Locis istis instituta, innotescat.

4:0

μ) *Arabum* & *Syrorum* in Geographiam merita longe sunt majora quam vulgo cognoscuntur, quum pleraque eorum Scripta huc pertinentia in Manuscriptis adhuc delitescant. Hæc unum *Abulfedæ* nomen sufficit allegasse.

4:0 *Studium Numismaticum.* Nummi Orientales, cum antiquiores, *Phœnicii, Samaritani, &c.* tum imprimis recentiores, *Arabice* inscripti, Classem Numismatum constituunt adeo insignem, ut absque eorum cognitione, quæ Litteraturæ huic tota debetur, Scientia Numismatica valde manca sit atque imperfecta.

§. VII.

Campum sic emensi Historicum, ad *Philosophicum* pergamus. — Philosophiam ex Litteratura Orientali plurimum proficere, supra jam indicatum. Ipsa tamen Scripta Orientalium Philosophica heic non alleganda. Quamvis enim *Arabes*, illustri *Abbasidarum* ævo, Philosophiam quoque stricte sic dictam excolere sint conati; quamvis etiam illi, pariter atque Orientales reliqui, Sententiis Moralibus condendis egregiis semper inclaruerint; ista tamen omnia nobis heic minoris facienda. Alia omnino & longe pretiosiora, ex Lingua ac Monumentis Orientalium, in Philosophiam redundant emolumenta. — Litteraturam istam, ad Historiam Hominis illustrandam, plurimum conferre, ex §. V. jam patet. Ubi vero juxta meminimus, Historiam hancce solidissimum veriori Philosophiæ præbere fundamentum, quin ipsam potius totam esse Philosophicam; eo ipso simul constabit, quam amplum Litteratura nostra in Philosophicis habeat usum; ideoque non est quod pluribus
eum

eum heic perfequamur. Duo tamen addere lubet, generalius observanda, quorum unum Doctrinam *Idearum*, alterum vero Doctrinam *Signorum*, quibus Ideæ exprimuntur, respiciat.

A) Litteratura Orientalis non solum primitivum Idearum particularium habitum nobis sæpissime revelat, sed & arduam illam Quæstionem, ex qua omnis in Philosophia lux vel obscuritas pendet, de prima *Idearum* omnium *Origine*, generaliter decidit. Si ad universalem & absolutam Linguæ hujus Sensualitatem rite semper attendissent Philosophi, ambiguum illis haudquaquam visum fuisset, quo ordine & gradu Mens humana in Ideis acquirendis fuerit progressa. v)

B) Qua ratione Philologiam generalem juvat Lingua Orientalis, [vid. §. IV.] eâdem quoque ratione confert ad *Philosophiam Linguarum* sublevandam; dum sc. hæc formationem & naturam Loquelæ, originem, infantiam, incrementa, perfectiones ac defectus Linguarum, universalem earundem constructionem, mutuum Idearum & Linguarum ad se invicem formandas ac perficiendas influxum, & alia hujusmodi profundæ indaginis Argumenta perscrutatur.

§. VIII.

---

v) Cfr. pag. 14.

§. VIII.

At non solum Philosophis profunda rimantibus, sed & ingeniosis *Litterarum elegantiorum* Cultoribus, *Litteratura* nostra infigne habet momentum. Poësin, antiquissimam Mundi Eloquentiam, Orientales, imprimis *Hebræi & Arabes*, a remotissimis inde temporibus, felicissime coluerunt. §) Ipsos enim, ab ideis omnibus abstractis immunes, & per physicum Climatis influxum, incredibili Sensûs vividitate ac vehementiâ animatos, ad Studium Poëticum Natura ipsa finxisse videtur. Lingua quoque eorum, tota sensualis, Imaginationi atque Affectibus esse debuit quasi vernacula, & eo ipso ad Dictionem Poëticam, præ Linguis recentioribus ac Philosophicis, maximopere accommodata. Factum inde, ut Poësis Orientalium eminentissimo gradu fervida sit atque animosa, & nil nisi picturas atque imagines ostendat vividissimas, fortes, audaces, gratiæ plenas ac majestatis; nec sane præcipua illa Artis hujus Lex: *Ut Pictura, Poësis erit*, usquam terrarum religiosius fuit observata. Idcirco Oriens eos producere valet Ingenii fœtus, qui excellentissimâ quævis aliarum Gentium Poëmata æmulantur, ne dicam antecellunt. Majestatem ac pompam, qua *Hebraica* refulget Poësis, vix imitabilem, & sublimi ejus materia dignissimam, omnes admiramur. De

D

Arab.

---

§) Non tot habet Poëtas, aut habuit umquam reliquos Orbis, quot sola *Arabia*. ERPENIUS.

Arabica, testimonium adhibeamus Viri, o) qui Arbiter harum rerum est follertissimus: "Si cum *Arabum ac Persarum* Carminibus comparetur elatissima *Europæorum* Poësis, remisit protinus fluere & quasi labi videtur." Patet igitur, in choro Musarum, quam eximium Orientales nostræ occupent locum.

§. IX.

Scientias reliquas circulo complectamur arctiori, non quod minor in iis Litteraturæ nostræ utilitas est, sed quia locus nos plane deficeret, si omnes æqua persequeremur prolixitate.

1:o *Jurisprudencia, & Scientia Politica.* Jura atque Instituta Populorum Orientalium, hujus Litteraturæ ope, cognoscere licet. In his præcipue memorentur oportet Constitutiones magni illius Imperii *Chalifci*, quod plura per Sæcula splendidissime floruit, Legibus gubernatum sapientissimis; omnium vero maxime Jura *Mosaica*, quæ Legislatoribus Christianis cognitu plane sunt necessaria.

2:o *Scientia Medica.* Hanc *Arabes* summo colere successu, & praxi sua Medica *Græcos* veteres infinitum in modum superarunt. *Arabibus* debetur prima Medicinæ in *Europa* restitutio; quin cuncta fere superioris Sæculi remedia ex uno *Avicenna* manasse, ejus temporis Medici fatebantur. Ex Arabicis in *Hippocratem, Galenum & Dioscoridem* Commentariis multa
ho-

---

o) Nob. JONES, in *Comment. Poës. Afiat.*

hodieque expectari posse utilia, Ill. GRÜNER testatur. π)

3:0 *Historia Naturalis, & Studium Oeconomicum.*
 — *Historia Naturalis*, Litteraturæ hujus ope, lucrum facit immensum; A) per *Itinera Orientalia*, quæ absque cognitione Linguarum, in Locis istis dominantium, utiliter institui nequeunt; B) ex *Scriptis Arabicis* ad hanc rem pertinentibus. Hæc sane & maximo numero supersunt, & multa continent valde proficua, quæ alibi frustra quærentur. Præterea nonnumquam *Historiam Naturalem* earum tradunt *Regionum*, quæ *Itinerantibus* nostro tempore sunt fere inaccessæ; aliquando etiam eas describunt *Species* vel *Genera*, quæ hodie in *Locis* istis non amplius dantur. ρ) Quantum insuper *Scripta* ista ad *Studium* hocce conferre possint, *Opera Duumvirorum* immortalium, *BOCHARTI & CELSI*, egregio demonstrant documento. — *Oeconomiam* quoque *Arabes* eximie coluerunt; & multa ex *Scriptis* eorum, in hac etiam parte, hauriri posse utilia, non est dubitandum. σ) Neque *Itinera* in *Oriente* instituta usu *Oeconomico* carent.

4:0

π) Vid. *Pref.* ad *REISKII Opuscula Medica ex Monim. Arabum.*

ρ) Exemplum vid. in *HARRIS Philological Inquiries*, pag. 547.

σ) Sic *Manuscriptum* quoddam *Arabicum*, in *Bibliotheca Reg. Escorialensi* servatum, dum varia *Hispano-A-*

4:0 *Scientiæ Mathematicæ*. Etiamſi *Europæi* in his partibus priſtinos ſuos Magiſtros longe anteceſſerunt, Scripta tamen *Arabum Mathematica*, & inprimis *Aſtronomica*, ſua minime carebunt utilitate.

§. X.

Sic præcipua nonnulla inmentæ Materiæ capita, Indiciſ cujuſdam in modum, ſtrictim attigimus, ſimiles Viatori, temporis anguſtia ſummopere preſſo, qui eſſi per amœniſſima proficiſcatur Vireta, pedem tamen nullibi figere audet, ſed præcipitante uſque proruens gradu, pauciſſimas hinc inde Florum ſummitates manu fugitiva decerpiſit. — Ut autem fructus ex Litteratura noſtra adeo multiplices plene percipi queant, fines ejus in ulteriora uſque prorogandi. Theſaurus Manuſcriptorum, jam latentibus atque inutilibus, in lucem prodire fortasſe jubebit Gratia AUGUSTORUM ac Mæcenatum munifica. Caſus quoque & Tempus multa inopinato dabunt, quemadmodum Monumenta *Phœnicia* & *Palmyrena* hæud ita pridem fuerunt detecta. Sic ſpem præcipimus fore, ut *Litteratura Orientalis*, venientibus Sæculis, in notitiam Orbis antiqui, & in campum Scientiæ Divinæ humanæque univerſum, novam plane, & de qua nihil hodie cogitare poſſumus, longe lateque ſpargat Serenitatem.

---

rabum Studia Oeconomica pertractat, ſimul docet, Studia iſta, ſub eorum imperio, multo lætius, ac noſtro hæc ævo, in *Hiſpania* floruiſſe. Vid. HARRIS, l. c.
